תלמוד לומר וכתב לה מכל מקום. וא"ת אימא וכתב כלו ספר פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט ועוד האמר בסוטה בפרק היה מביא (ד' יח.) אין כותבין לא על הלוח ולא על הנייר ולא על הדיפתרא[א] אלא על המגילה שנאמר בספר והכא נמי כתיב ספר והכא נמי הוה ליה למיפסל כל דבר חוץ ממגילה ואין לחלק בין ספר לספר ועוד דהכא נמי אמרינן ורבנן נמי מי כתב בספר כדקאמרת משמע שאז היה לו לרבות כל דבר שאין בו רוח חיים וי"ל דגבי סוטה דכתיב (במדבר ה) וכתב את האלות בספר הוה כלל ופרט אבל הכא ונתן בידה חזר וכלל אע"ג דבברייתא לא מייתי כללא בתרא דכוותה אשכחן בפ"ק דקדושין (ד' כא:) דקתני בברייתא אין לי אלא מרלע מניין לרבות הסול והסירה והמקדח והמכתב ת"ל ולקחת לרבות כל דבר הניקח בידו ומוכחא הסוגיא דמכלל ופרט וכלל דרש **מה ספר שאין בו רוח חיים**[ב]. בפ' בכל מערבין (עירובין דף מ:) גבי מעשר שני דכתיב בנקר ובאלון נקט לד של פרי מפרי וגדולי קרקע ועיל בפ"ק (ד' יא:) נקט מה תגיגה דבר שאין מקבל טומאה וגידולו מן האדמה בכל אחד כפי מה שדומה לחכמים עניין הרשוי לו: **ורבנן האי וכתב מאי עביד ליה.** אף ע"ג דאינטריך לשמה תרי קראי כתיבי וא"ת ולרבי יוסי הגלילי אמאי צריכי תרוייהו דמהתם דלשמה דרשינן שפיר כלל ופרט ויש לומר דבפ' המגרש (גיטין ד' פז.) דרשי' וכתב לה ולא לה ולאחרתה[ג]: **בכתיבה מתגרשת ואינה מתגרשת בכספ.** הך דרשה לרבא אבל לאביי נפקא ליה מסברא בריש קדושין (ד' ה.) יאמרו כסף מכניס כסף מוציא יאמרו סניגור יעשה קטיגור ומ"מ לאביי נמי אינטריך וכתב לה שבכתיבה מתגרשת ולא בחליצה דבריש מסכת קדושין (ד' ג.) דרשי לה מספר (ה) כורתה ואין דבר אחר כורתה והסיא דרשה דרבי יוסי הגלילי היא דמשמע הכא וקלא תימה דלא נקיט התם לענין חליצה הך דרשא דכתב דהויא כרבנן וי"ל דאורחא דהש"ס הכי בכל דוכתא להביא דרשה הפשוטה לגאורה כדאשכחן פרק החובל (ב"ק דף פז.) דמייתי שבת נעורים לאביי גבי חבלה ובריש קדושין (דף ג.) משמע דבנעוריה בית אביה בהספת נדרים כתיב[ד] וכן בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לד:) ובפרק בא סימן (דף ב. ושם) דדרשי נגעים אין רואין אותן אלא ביום מביום הראשון בו בשר חי יטמא כדאביי דפרק קמא דמועד קטן (דף ח. ושם) ושביק דרשה דרבא דדרשי דכתיב לי ולא לאורי[ה] וכן פרק הקורא את המגילה (מגילה דף כ.) דדרשי ולא מוהלין אלא ביום מדכתיב ביום ימול ובפרק ר"א אם לא הביא (שבת דף קלב. ושם) מפיק ליה מבן שמונת ימים ולא לילות וביום מוקי לה ביום אפילו בשבת: **על מנת שלא תלבי לבית אביך לעולם אין זה בריתות.** תימה והא אם מת מ(אביו) לא תשיבה תו בית מ(אביו) כדתנן בנדרים פרק השותפין (ד' מו.) קונם לביתך שאיני נכנס שדך שאיני לוקח מת או שמכרו לאחר מותר וי"ל דבית אביו קרויין כל יולאי חלציו של אביו ואע"פ שמת כדאשכחן גבי תמר שהיתה בתו של שם וכתיב (בראשית לח) שבי אלמנה בית אביך וכבר מת אביה כדמוכחי קראי[ו]: **ואידך** מברת בריתות נפקא. קשיא לרבינו תם דבפ' המגרש (גיטין דף פג:) קאמר על רבנן דרבי אליעזר כרת בריתות לא דרשי ור' יוסי הגלילי בכלל דרבנן ויש לומר דלא קאמר לא משמע ליה אלא לא דרשי להביא דרשה[ז]: **והא איבא נופו דעביד לה בהוצא ודפנא.** תימה דבפרק קמא דעירובין (דף טו.) דאמר רבא מחיצה העומדת מאליה לא שמה מחיצה ופריך מהכא ומשני בשנטעו מתחלה לכך הא על כרחך מוקמי לה הכא דעביד ליה בהוצא ודפנא ותו לא צריכין לנוטעו מתחלה לכך וי"ל דבין הכא בין התם דייק משום דמשמע ליה דאיירי בכל עניין בין היכא דהוי רוב הדופן מעל האילן הקשה אאין הולך ובא ברוח בין הוי רוב הדופן מן הנוף ופריך התם מן הקשה והכא פריך מן הנוף והא דפריך הכא אי הכי מאי למימרא ולא משני דאשמעינן מחיצה העומדת מאליה שמה מחיצה ולא נטעו מתחלה לכך דכך הוא מסקנא דהתם דכולהו מודו במחיצה לא חשיב זה חידוש משום דקיימא לן כאביי בלחי העומד מאליו[ז] דשמיה לחי וכל שכן מחיצה:

הרי עשויה בידי אדם: [ו]אמר מר משום רבי יוסי הגלילי אמרו אף אין כותבין עליו גיטי נשים מ"ט דר' יוסי הגלילי דתניא [ז]ספר אין לי אלא ספר מנין לרבות כל דבר תלמוד לומר וכתב לה מכל מקום אם כן מה ת"ל ספר לומר לך מה ספר דבר שאין בו רוח חיים ואינו אוכל אף כל דבר שאין בו רוח חיים ואינו אוכל ורבנן [א]אי כתב בספר כדקאמרת השתא דכתיב ספר לספירת דברים בעלמא הוא דאתא ורבנן האי וכתב מאי דרשי ביה ההוא מיבעי להו [ב]בכתיבה מתגרשת ואינה מתגרשת בכסף ס"ד אמינא הואיל ואיתקש יציאה להויה מה הויה בכסף אף יציאה בכסף קמ"ל ורבי יוסי הגלילי האי סברא מנא ליה מספר כריתות נפקא ליה [ג]ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה ואידך ההוא מיבעי ליה לדבר הכורת בינו לבינה כדתניא [ד]הרי זה גיטיך על מנת שלא תשתי יין [ג]ועל מנת שלא תלכי לבית אביך לעולם אין זה כריתות כל שלשים יום הרי זה כריתות ואידך מכרת כריתות נפקא ואידך כרת כריתות לא דרשי: **מתני'** [ד]העושה סוכתו בין האילנות והאילנות דפנות לה כשרה: **גמ'** אמר רב אחא בר יעקב [ד]כל מחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח לעמוד ברוח מצויה אינה מחיצה תנן [ה]העושה סוכתו בין האילנות והאילנות דפנות לה כשרה והא קאזיל ואתי הכא במאי עסקינן בקשין והאיכא נופו דעביד ליה בהוצא ודפנא אי הכי מאי למימרא מהו דתימא ניגזר דלמא אתי לאשתמושי באילן קמ"ל ת"ש היה שם אילן או גדר [ו]או מחיצת הקנים נידון משום דיומד התם נמי משום דעביד ליה בהוצא ודפנא ת"ש [ז]אילן המיסך על הארץ אם אין נופו גבוה מן הארץ שלשה טפחים מטלטלין תחתיו אמאי הא קא אזיל ואתי התם נמי דעביד ליה בהוצא ודפנא אי הכי ניטלטל בכוליה אלמה אמר רב הונא בריה דרב יהושע [ח]אין מטלטלין בו אלא

[ח]עיירוכין טו:, [ט] ג"ז שם וגיטין כח:, [י] קדושין ה., [יא] עירובין טו: [גיטין כח: קידושין ג: ה. יד.], [יב] [עירובין טו: יומא יב. קידושין ה.] גיטין פג:, [יג] עירובין טו., [יד] שם ודף יט:, [טו] עירובין טו. גט:, [טז] ג"ז שם: ע"ש, [יז] בס"ל: ולפ"ז, [יח] [ל"ל מביה], [יט] [עי' תוספות עירובין טו: ד"ה ע"מן].

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה בכתיבה וכו' דרש לה מספר כריתות ספר כורתה ואין דבר אחר:

מוסף רש"י

ספר. וכתב לה ספר כריתות, ספר משמע קלף כדכתיב (ירמיה לו) ואחי מוחב על הספר בדיו, והדר קרי ליה מגילה כדכתיב (שם) אחרי שרף המלך את המגילה (ערובין טו:). **מנין לרבות כל דבר.** שיכתוב הגט עליו (שם). **וכתב לה מכל מקום.** מדלא כתב ונתן ספר כריתות בידה (גיטין כא:). **אי כתב בספר כדקאמרת.** משמע יכתוב בקלף ומלית לממר דכי דכי מוכחא לה דומיא דקלף הוא דרבי (שם) אי הוי כתיב וכתב לה כריתות בספר, הוה משמע מגילה, אבל השתא דכתיב ספר, האי ספר ספירת דברים הוא, והכי משמע וכתב לה דברי כריתות, אבל לא קבע לו מקום לכותבו וממילא משמע בכל מקום שירלה יכתבנו (ערובין טו:). **האי וכתב מאי דרשי ביה.** לדיקו לא אצטריך לרבות כל דבר, שהרי לא קבע הכתוב כל דבר לכתיבתו ומוכחן ספר כריתות שמעינן (גיטין שם) כיון דספר לאו קלף משמע, ממילא הא לא קבע ליה קלף וכבל דבר משמע, ומה ליה למכתב וכתב לרבות כל דבר, לכתוב ונתן לה ספר כריתות (ערובין שם). **ואינה מתגרשת בכספ.** פס אמר לה הילך פרוטה והתגרשי לי בה (גיטין שם). **ואיתקש יציאה להויה.** וסיתה לאיש אמר, היינו קדושין (ערובין שם) שמהוה בהן עצמה לבעל (גיטין שם). **לדבר הכורת בינו לבינה.** שלא יטול מנאי בגנב שיקדשה יחד אלא דברי הבעלה יהו (ערובין שם) שלא יהא בו מנאי המקדשה יחד אלא מנאי הכורת ומנדלי בייסים (גיטין שם). **לעולם אין זה כריתות.** שכל ימיה היא נאנדת בו לקיים מנאי זה מחמתו (קדושין ה.). דהא כל ימיה קשורה בו שמחמתו היא ממנעת מלשאת יין, ומנאי זה תלוי ואולך לעולם ואין זה הבעלה, אבל מכאן ועד שלשים יום הרי זה כריתות מיד, שהרי דברי הבעלה הן לאוף שלשים יום ומותרת מיד לאיש אחר (ערובין שם) דהיא תקיים מנאי ואולך, שאפשר דברים הללו לבא לידי הבעלה (קדושין ה.). **מכרת בריתות.** דהוה מלי למיכתב ספר כרת דמשמע ספר כורתה, והך דרשא אחריתי מייתינא דלשמה (שם). **או מחיצת הקנים.** מיאת הקנים קנים ממוכרים, מיאת שהיו נטועים כסדר מחילה (ערובין טו. לגירסת חיצות) שעשאן לכאן ולכאן כעין דיומד (שם יח:).

תורה אור השלם

1. כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ:

דברים כד א

מוסף תוספות

א. לוח. של עץ: נייר. של עשבים שכותשין ומדבקין אותן בדבק שקורין גליי"ד ועושין כמו עור: דיפתרא. עור שאינה מעובד כל צרכה. רש"י סוטה יח: ב. לא בעי למימר מה ספר דבר הבא מב"ח כו' לאפוקי עלה וטבלא ופינקס אף ע"ג דבפ"ק דקידושין (דף יז.) גבי הענקה אמרי' דאי כתיב צאן ה"א דוקא ב"ח אין אבל גדולי קרקע לא וכו' דהכל כפי מה שדומה לחכמים נקיט בכל א' עניין הראוי לו. תוס' גיטין כא: ד"ה מה. ג. [ולרבנן] תרי וכתב לה כתיב אחד דרשינן וכתב לה לשמה ומוכחב אחרינא בכתיבה מתגרשת ומלה לה ולא לה ולחברתה. תוס' גיטין כא: ד"ה כמיעט. ד. ושבח נעורים נפקי מוכי יכמור וגר'. תוס' מו"ק ח. ד"ה נפקא. ה. שאין צריך לאור הנר, דהיינו ביום, ובההוא שעתא נמי רבא הכהן אלמא דאין רואין אלא ביום. רש"י מו"ק ח. ו. דמיבעי להו לדרשא דהכא. תוס' קדושין ה. ד"ה ויש"נ. ז. שלא הוקבע שם לשם תיקון מבוי, דלא הזמינוהו לכך. רש"י עירובין טו.

רבינו חננאל

הא דקתני אין כותבין גיטי נשים על מי שיש בו רוח חיים או על מי שהוא אוכל, דדייק מספר. ורבנן דרחים הכי, אי הוה כתיב וכתב לה בספר, הוה שמעינן מינה האי סברא, השתא דכתיב ספר, לספירת דברים בעלמא הוא דאתא כו'. ואידך מכרת כריתות כו', פי' היה לו לכתוב וכתב לה ספר כרת, מאי טעמא כתיב כריתות כו'. ואידך כרת כריתות לא משמע ליה, כלומר טעם אחד הוא. אמר **רב אחא בר יעקב** כל מחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה, אינה מחיצה. ואקשי' עלה מתתני' דתנן העושה סוכתו בין האילנות והאילנות דפנות לה כשרה, והני ניידי ואזלי ואתו. ומשני באילנות חזקים וקשים ולא ניידי שנינו, ונופה עביד ליה בהוצא ודפנא, כלומר נועץ הוצא ודפנא וקושר הנוף בהן כדי שלא יהא מתנודד והולך ובא. והאי קמ"ל, דלא חייש דילמא אתי לאשתמושי באילן המחובר לקרקע. ת"ש מהא דתניא גבי פסי ביראות, היה שם גדר או אילן או חיצת קנים נידון משום דיומד, ושני, התם [נמי] דעביד בהוצא ודפנא. ת"ש מהא דתנן בסוף עירובין אילן המיסך על הארץ, אם [אין] נופו גבוה מן הארץ ג' טפחים מטלטלין תחתיו. ומשני התם נמי דעביד בהוצא ודפנא. אי הכי מחיצה מעליא היא, אמאי אמר רב הונא בריה דרב יהושע התם, אין מטלטלין בתוכו

קמה

דיומד. דיו עמודין, עמוד אחד נראה כשנים, שעשאו כמרזב וטוטר אחד ממחיצותיו לדרום ואחד למערב, דכי עביד ד' דיומדין לד' הפאות יש לכל מחיצה ג' אמות עומד, אמה מכאן ואמה מכאן (שם טו.). **אילן המיסך על הארץ.** שנופו טוטה למטה מכל גדדיו סביב (שם צט:) נופו טוטה סמוך לארץ, דאם הנוף בפחות מג' לקרקע, ועיקרו במקום שמחובר לאילן גבוה עשרה (שם טו.). **מטלטלין תחתיו.** דאמרינן לבוד והרי יש כאן מחיצה ולכאן כעין דיומד (שם יח:).

הרי עשויה בידי אדם. דרוח זה בידי אדם נמי: **ספר.** וכתב לה ספר כריתות: **אין לי אלא ספר.** קלף: **מניין לרבות כל דבר.** לכותבו עליו כגון לוח עץ ועלה זית: **וכתב מכל מקום.** דמלי למיכתב ונתן בידה ספר כריתות: **אי הוה כתב.** וכתב לה כריתות בספר כדקאמרת דהאי ספר קלף הוא: **השתא דכתב ספר.** אין זה קלף ואין הכתוב מדבר שיהא נכתב עליו אלא דברי הגט קרוי ספר ספירת דברים כריתות דבריס שיהו כורתין ומפרידין ביניהן: **ורבנן.** כיון דספר לאו קלף הוא האי וכתב לה לא אצטריך לרבות כל דבר דמהיכא תיתי לך לייחד דבר לכתיבתו דאיצטריך לאשמועינן שכל דבר כשר לך: **ואידך מתגרשת בכסף.** ליתן לה כסף לשם גירושין ולומר הרי את מגורשת בו כדרך שנתן בקידושין ואמר הרי את מקודשת בו: **ואיתקש יציאה להויי'.** ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר (דברים כד): **מה הוייה.** כשמהווה עצמה לאיש אפשר בכסף כדנפקא לן בקידושין (דף ב.) קיחה קיחה משדה עפרון: **מספר כריתות.** מדמסתר כריתות לספר: **לדבר הכורת.** שתהא ספירת דבריס כורתת ביניהס ולא יהא תנאי אחר מוגדס יחד: **אין זה כריתות.** דכל ימיה קשורה בו שממתמתו לריכה לעמוד שלא ליגרס: **הרי זה כריתות.** דיכול לבא לידי הפרדה לאוף שלשים הלכך מעכשיו מותרת לינשא מן התורה: **מכרת בריתות.** דמלי למיכתב ספר כרת: **מתני' בין אילנות.** בארץ ולא סמכה עליהן אבל הן דופנותיה: **גמ' שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה.** שהרוח מוליכה ומביאה: **בקשין.** אילנות זקנים ועבים: **הא איכא נופו.** שהולך ובא ופעמים שאף הנוף מן הדופן: **דעביד ליה.** אורג הנוף כמין ממילה שלא יניענו הרוח: **לאשתמושי באילן.** להניח עליו כליו: **היה שם.** בפסי בילאות קלי היה בתחת הפיאות אילן שעוביו אמה לכל לד: **או גדר.** מרובע אמה על אמה. כל גדר סתם של אבנים הוא ולריך שיהא אמה על אמה כדי לתלקו לשתי מחיצות אמה למזרח ואמה לצפון או לדרום: **דיומד.** ד' עמודים שהיו ממילה לכאן ולכאן שבכך הקילו חכמים כל כמה שהוא גדול אלמה אמר רב הונא אין מטלטלין בו כלל אלא

עליהס: **המיסך על הארץ.** נופו גדול מאד ולאחי הנוף כפופין סביב על הארץ: **מטלטלין תחתיו.** דאמרינן לבוד ומחיצה זו גבוהה עשרה מבפנים שהנוף ארוך הוא וגבוהה האילן הוא: **אי הכי.** דעשויה בידים היא ולאוי[ט] לדור תחתיה ולשמור שהה עשאה וכיון דמוקף לדירה הוא: **ניטלטל בכוליה.** כלומר יטלטל בו כל כמה שהוא גדול אלמה אמר רב הונא אין מטלטלין בו כלל אלא

המגילה למפרע (מגילה דף כ.) דדרשי ולא מוהלין אלא ביום מדכתיב ביום ימול ובפרק ר"א אם לא הביא (שבת דף קלב. ושם) מפיק ליה מבן שמונת ימים ולא לילות וביום מוקי לה ביום אפילו בשבת: **על מנת שלא תלבי לבית אביך לעולם אין זה כריתות.** תימה והא אם מת מ(אביו) לא תשיבה תו בית מ(אביו) קונם לביתך שאיני נכנס שדך שאיני לוקח מת או שמכרו לאחר מותר וי"ל דבית אביו קרויין כל יולאי חלציו של אביו ואע"פ שמת כדאשכחן גבי תמר שהיתה בתו של שם וכתיב (בראשית לח) שבי אלמנה בית אביך וכבר מת אביה כדמוכחי קראי[ט]: **ואידך** מכרת בריתות נפקא. קשיא לרבינו תם דבפ' המגרש (גיטין דף פג:) קאמר על רבנן דרבי אליעזר כרת בריתות לא דרשי ור' יוסי הגלילי בכלל דרבנן ויש לומר דלא קאמר לא משמע ליה אלא לא דרשי להביא דרשה[ז]: **והא איבא נופו דעביד לה בהוצא ודפנא.** תימה דבפרק קמא דעירובין (דף טו.) דאמר רבא מחיצה העומדת מאליה לא שמה מחיצה ופריך מהכא ומשני בשנטעו מתחלה לכך הא על כרחך מוקמי לה הכא דעביד ליה בהוצא ודפנא ותו לא צריכין לנוטעו מתחלה לכך וי"ל דבין הכא בין התם דייק משום דמשמע ליה דאיירי בכל עניין בין היכא דהוי רוב הדופן מעל האילן הקשה אאין הולך ובא ברוח בין הוי רוב הדופן מן הנוף ופריך התם מן הקשה והכא פריך מן הנוף והא דפריך הכא אי הכי מאי למימרא ולא משני דאשמעינן מחיצה העומדת מאליה שמה מחיצה ולא נטעו מתחלה לכך דכך הוא מסקנא דהתם דכולהו מודו במחיצה לא חשיב זה חידוש משום דקיימא לן כאביי בלחי העומד מאליו[ז] דשמיה לחי וכל שכן מחיצה:

[ט] עירובין טו:, [י] ג"ז שם וגיטין כח:, [יא] קדושין ה., [יב] עירובין טו. [גיטין כח: קידושין ג: ה. יד.], [יג] [עירובין טו: יומא יב. קידושין ה.] גיטין פג:, [יד] עירובין טו., [טו] שם ודף יט:, [טז] עירובין טו. גט:, [יח] ג"ז שם: ע"ש, [יט] בס"ל: ולפ"ז, [כ] [ל"ל מביה], [כא] [עי' תוספות עירובין טו: ד"ה ע"מן].

אלא אם כן אינו הוה אלא כשיעור בית סאתים כאלו המשכן ששיעור זה נתנו חכמים לכל היקף שאינו לדירה ואם גדול הוא מכאן הוי כרמלית ואין מטלטלין בו אלא בתוך ארבע אמותיו של אדם והאי כיון דבידים הוקף ולדירה אפילו הוא יותר מבית סאתים ליטלטל ביה: **שאשמישה לאויר.** אינה עשויה דירה זו אלא לצורך אויר שחולה לה לשמור השדות ואינה תשובה דירה להתיר היקף גדול: **שבת בפנ.** קדש היום על האדם והוא בתל גבוה עשרה וקנה שם שביתתו: **והוא מארבע אמות עד בית סאתים.** גדול הוא מארבע אמות אבל אינו יותר על בית סאתים: **וכן בנקע.** גומא העשויה משאת ימי בראשית ווליל"ה: **וקמה קצורה.** באמצעה: **ושבולות.** גבוהות עשרה מקיפות אותה סביב. כל הני מחיצות אינהו להיקף בית סאתים ולא ליותר מכאן אלא בעשית לדירה הלכך מהלך את כולה לחמר ואוזלה לה אלפים דכל חצלה הואיל ושבת זה באורה מבעוד יום הוה כארבע אמות של מקום שביתה. ולהכי נקט והוא מארבע אמות דאי לא הוה יותר מארבע אמות מאי מהלך את כולה אינא בלא מחיצות נמי ארבע אמות מקום שביתה אית ליה דהיינו שבו אינם תחתיו וחולה להן אלפים אמה דכתיב אל יצא איש ממקומו ואסמוך רבנן למילף מקום ממקום ומקום מניסה כו' כדאמרינן בעירובין (דף נא.). ותל מוקף מחיצות הוא דכל שגבוה עשרה אמרי' גוד אסיק מחיצות שלו והקף בהן את כולו: **ושבולות מקיפות.** ואע"ג דאין עומדות ברוח: **דעביד ליה.** למחיצות השבלים בהולא ודפנא משבולת לשבולת עד שאגדן וגדלן יחד סביב ומחזיקות זו את זו: **מתני' שלוחי מצוה.** הולכי בדרך מצוה כגון ללמוד תורה ולהקביל פני רבו ולפדות שבויים: **פטורין מן הסוכה.** ואפי' בשעת חגייתן: **גמ' בשבתך בביתך לעוסק במצות.** שאינו חייב בקריאת שמע ולקמן מפרש מאי משמע: **ובלכתך בדרך פרט לחתן.** ואע"ג דהוא נמי במצות טריד לאינטריכי להו תרי קראי דאי הוה כתיב חד כיון דחתן לאו בהדיא כתיב בקרא הוה אמינא לא פטר הכתוב אלא טורח ועושה מלאכת מצוה בידים או מהלך למצוה אבל חתן שהוא יושב ובטל ואינו עוסק אלא טריד במחשבת בעילה לא פטר הכתוב הלכך מקרא יתירא אשמעינן דפטור מק"ש דטריד במחשבת בעילה: **מאי משמע.** מהני קראי פרט למצוה: **אי דרך.** הולך בדרך סתורה: **מי לא עסקינן בו'.** וכי איך יכול לבלוא במקרא דרך מצוה עם הרשות והא דרך סתמא כתיב ומשמע נמי דרך מצוה וקאמר רחמנא ליחייב לקרות: **אם כן.** בדרך מצוה נמי קאי לכתוב בלכתך בדרך: **טריד.** לבו טרוד במחשבת בעילה ומסתברא כי פטריה קרא משום טירדא פטריה (א) ואינו יכול לעסוק בשניהם כאחד: **כונס אונסה לא טריד.** ויכול לקיים את שתיהן: **אי משום טירדא בו'.** האי דפריך משמע ליה דטרדתו פוטרתו לפי שאינו יכול לכוון את לבו והלכך אפי' טבעה ספינתו דטרוד בצערו ליפטר: **שנאמר בהן פאר.** כדלקמן (ע"ב) ואבל לאו בר פאר הוא וכשמתפאר מראה בעצמו שאינו אבל: **חתן טריד טירדא דמצוה.** ואשמעינן קרא דלא מיחייב להסיר דעתו ממחשבת מצוה ראשונה בשביל זו הבאה עליו אלא יעסוק בראשונה ויתן לבו להיות בקי בדבר: **טירדא דרשות.** שלא על פי שהוא חייב לנהוג אבילות של נעילה רחיצה וסיכה להראות כבוד מתו אינו חייב להטעיר: **והעוסק במצוה דפטור ממצוה מהכא נפקא.** משמתבן בביתך: **ויהי אנשים וגו'.** בפסח מדבר קרא בשנה השנית ליציאת מצרים: הכי

קמה קצורה ושבולות מקיפות אותה. אע"ג דמוקי לה במסקנא דעביד לה בהולא ודפנא לא שייך כאן לאקשויי אי הכי ניטלטל בכולה כדאקשי לעיל דהתם באילן המסכך על הארץ שיש בו סכך ומשיב כמוקף לדירה אבל הכא ליכא סכך אלא אויר ואפי' הקיף ולבסוף פתח לא משיב מוקף לדירה[א] כדאיתא פרק עושין פסין (עירובין דף כד.): **שלוחי מצוה.** הולכי בדבר מצוה כגון ללמוד תורה או להקביל פני רבו ולפדות שבויין פטורין מן הסוכה ואפילו בשעת חגייתן כך פי' בקונטרס וכן משמע בגמרא[ב] דקאמר הולכי לדבר מצוה פטורין מן הסוכה בין ביום ובין בלילה ומשמע אע"פ שאין הולכין אלא ביום דאי לאזולי ביממא ובלילה אפי' לדבר הרשות נמי פטירי כדקתני בברייתא[ג] ועוד עובדא דרב חסדא ורבה בר רב הונא דגנו ארקתא דסורא ותימה אם יכולין לקיים שייחס אמאי פטורין לאזולי אדם שיש לו ציצית בגבדו ותפילין בראשו[ד] מי מיפטר בכך משאר מצות וכפ' אין בין המולד הנאה דמחזיר לו אבידתו אע"פ דמהני ליה פרוטה דרב יוסף משום דלא שכיחא ואי כל זמן שאבידה בצינו מיפטר מלמיחב ריפתא לעני אם כן שכיחא היא אלא ודאי לא מפטר אלא בשעה שהוא עוסק בה כגון טלית של אבידה ושוטחה לצורכה או בהמה שנותן לה מזונות דלא שכיחא שבאותה שעה יבא עני לשאול ממנו ולריך לומר דהכא נמי אייר בכי האי גוונא דאי מיטרדי בקיום מצות סוכה הוו מבטלי ממצות: **ובלכתך** בדרך **פרט לחתן.** ואף על גב דהוא נמי במצוה טריד אלטריך תרי קראי דאי הוה כתיב חד כיון דחתן לאו בהדיא כתיב בקרא הוה אמינא לא פטר הכתוב אלא טורח ועושה מלאה בידים או מהלך במצוה אבל חתן שהוא יושב ובטל ואינו עוסק אלא מחשב בבעילה לא פטר הכתוב הלכך מקרא יתירא הכתוב מק"ש דטריד מקרא אשמעינן דפטור מק"ש דטריד במחשבת בעילה[ג] כך פי' בקונטרס וסוגיא דשמעתין משמע דמובלכתך בדרך ממעט האי דבמצוה קא עסיק ובשילהי פ"ק דברכות (דף יא.) הגרסא להפך דגרס התם[ד] בשבתך פרט לחתן ובלכתך בדרך פרט לעוסק במצוה וגירסא זו נראה דהכי משמע קרא בשבת דידך הוא דמיחייבת בק"ש ולא בשבת דמצוה שאתה יושב ומחשב בבעילת מצוה ובלכתך ממעט עוסק במצוה דמשמע בלכת דידך ולא בלכת מצוה ומתחן לא הוה ידעינן שאר עוסק במצוה דדלמא שאני חתן שאין נקל לו כל כך להסיר הטירדא מלבו אע"פ שבטירדא דרשות מיבעי ליה ליתוביה דעתיה ולהסיר מחשבת טרדתו: **שדרי נאמר בהן פאר.** לקמן בשמעתין מפרש מדקתא אמר ליה רחמנא ליחזקאל פארך חבוש עליך את הוא דמיחייבת אבל כולי עלמא פטירי והא דמשמע ליצאת שהטעם תלוי משום דאיקרו פאר ואבל לאו בר פאר הוא וכשמתפאר מראה בעצמו שאינו אבל לא אתא למימר אלא דלא יליפינן מהכא לפוטרו משאר מצות[ד] דשאני תפילין דאיקרו פאר[ה] וא"ת ומאי שנא גבי תפילין דאמרינן דדוקא ליחזקאל קאמר ליה ולא לשאר אבלים וגבי תלמוד תורה אמרינן פ"ק דמועד קטן (דף טו.) אבל אסור בת"ת מדאמר ליה רחמנא ליחזקאל האנק דוס לעבדי שאר אבלים ליחזקאל ויש לומר דבדברי תורה שייכא בו הכתוב מכ"ע אית לן למימר משום דאבל אסור בדברי תורה אבל בתפילין אמאי הוצרך לומר לו שיהא תפילין אם לא בשביל שהייתי סבור לאוסרו.

מישאל

אלא בית סאתים משום דהוי דירה שתשמישה לאויר וכל דירה שתשמישה לאויר אין מטלטלין בו אלא סאתים ת"ש[א] שבת בתל שהוא גבוה עשרה והוא מארבע אמות עד בית סאתים וכן בנקע שהוא עמוק עשרה והוא מארבע אמות עד בית סאתים וכן קמה קצורה ושבולות מקיפות אותה מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה אע"ג דקאזיל ואתי התם נמי דעביד ליה בהוצא ודפנא: מתני' [2]שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה חולין ומשמשיהן פטורין מן הסוכה אוכלין ושותין עראי חוץ לסוכה: גמ' מה"מ [3]דת"ר [1]בשבתך בביתך פרט לעוסק במצוה ובלכתך בדרך פרט לחתן מכאן אמרו [2]הכונס את הבתולה פטור ואת האלמנה חייב מאי משמע אמר רב הונא בדרך מה דרך רשות אף כל רשות לאפוקי האי דבמצוה עסוק מי לא עסקינן דקאזיל לדבר מצוה וקא אמר רחמנא ליקרי אם כן לימא קרא בשבת ובלכת מאי בשבתך ובלכתך בלכת דידך הוא דמיחייבת הא בלכת דמצוה פטירת אי הכי אפילו כונס את האלמנה נמי כונס את הבתולה טריד כונס אלמנה לא טריד וכל היכא דטריד ה"נ דפטור אלא מעתה טבעה ספינתו בים דטריד הכי נמי דפטור וכי תימא ה"נ [3]והאמר ר' אבא בר זבדא אמר רב אבל חייב בכל המצות האמורות בתורה [7]חוץ מן התפילין שהרי נאמר בהן פאר הכא טריד טירדא דמצוה התם טריד טירדא דרשות [7]והעוסק במצוה פטור מן המצוה מהכא נפקא מהתם נפקא דתניא [2]ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם וגו' אותם אנשים מי היו נושאי ארונו של יוסף היו דברי ר' יוסי הגלילי

ר"ע

כה א מיי' פט"ז הל' ד ופכ"ז מהלכות שבת הלכה ד ופ"ז מהל' עירובין הלכה ד סמג לאוין סה ועשין דרבנן ג טוש"ע א"ח סי' שו סעיף ב:

ב [מיי' פ"ו מהל' סוכה הל' ד טוש"ע או"ח סי' תרמ סעי' ז]:

כה ג מיי' פ"ד מהל' ק"ש הלכה ט סמג עשין יח טוש"ע א"ח סי' ע סעיף ג:

כו ד מיי' פ"ד מהלכות אבל הלכה ט סמג עשין דרבנן ג טוש"ע א"ח סי' לח סעיף ה וטוש"ע י"ד סי' שפ סעיף ג וסי' שפח סעיף ג:

תורה אור השלם

1. וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ:
דברים ו ז

2. וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא יָכְלוּ לַעֲשׂת הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְלִפְנֵי אַהֲרֹן בַּיּוֹם הַהוּא:
במדבר ט ו

לעזי רש"י

וליא"ה (ולידיא). בקנה, עמק.

מוסף תוספות

א. ואמרינן לקמן הוקף שלא לדירה ולבסוף פתח לו פתח דירת ביתו לא מהני. רש"י עירובין כד. ב. אע"פ שהוא עושה מצוה כל שנה שהוא לבוש בהן. תוס' תלמידי ר"ת ר"ק יו: ג. ואשמעינן קרא דלא מחייב להסיר דעתו ממחשבת מצוה ראשונה בשביל זה המצוה הבא אליו אלא יעסוק בראשונה ויתן לבו להיות בקי בדבר. רי"פ. ד. [ו]טעמא הוא דקא יהיב מפני מה יפטר מתפילין יותר מכל המצות. ריטב"א. ה. ואינו ראוי לאבל שיהא מכהן פאר. שם.

רבינו חננאל

יותר מבית סאתים. ושנינן התם כדקתני טעמא, משום דהויא תשמישתיה לאויר, כלומר אין שם בית, וכל דירה שתשמישה לאויר אין משלטלין בה יותר מבית סאתים. ת"ש שבת בתל שגבוה כו' פשוטה היא. **פיסקא** שלוחי מצוה פטורין מן המצוה. מנא לן, דתנו רבנן בשבתך בביתך פרט לעוסק במצוה, ובלכתך בדרך פרט לחתן. ודריש"ן מדהוה ליה לקרא למכתב ובלכת בדרך, דמשמע אע"ג דאזיל לדבר מצוה חייב, וכת' בלכתך, דמשמע בלכת דידך דהוא רשות מיחייבת למקרי קרית שמע, אבל בלכת דמצוה פטירה. שמעינן מינה העוסק במצוה פטור מן המצוה אחרת. **הא דתניא** פרט לחתן, והוא הדבר בתולה דטריד טירדא של מצוה, ולפיכך פטור. אבל מאן דטריד טירדא דרשות, כגון שטבעה ספינתו וכיוצא בו, חייב בכל מצות. ואפי' אבל חייב, דאמר רב אבל

קמה קצורה ושבולות מקיפות אותה. אע"ג דמוקי לה במסקנא דעביד לה בהולא ודפנא לא שייך כאן לאקשויי אי הכי ניטלטל בכולה כדאקשי לעיל דהתם באילן המסכך על הארץ שיש בו סכך ומשיב כמוקף לדירה אבל הכא ליכא סכך אלא אויר ואפי' הקיף ולבסוף פתח לא משיב מוקף לדירה[א] כדאיתא פרק עושין פסין (עירובין דף כד.): **שלוחי מצוה.** הולכי בדבר מצוה כגון ללמוד תורה או להקביל פני רבו ולפדות שבויין פטורין מן הסוכה ואפילו בשעת חגייתן כך פי' בקונטרס וכן משמע בגמרא[ב] דקאמר הולכי לדבר מצוה פטורין מן הסוכה בין ביום ובין בלילה ומשמע אע"פ שאין הולכין אלא ביום דאי לאזולי ביממא ובלילה אפי' לדבר הרשות נמי פטירי כדקתני בברייתא[ג] ועוד עובדא דרב חסדא ורבה בר רב הונא דגנו ארקתא דסורא ותימה אם יכולין לקיים שייחס אמאי פטורין לאזולי אדם שיש לו ציצית בגבדו ותפילין בראשו[ד] מי מיפטר בכך משאר מצות וכפ' אין בין המולד הנאה דמחזיר לו אבידתו אע"פ דמהני ליה פרוטה דרב יוסף משום דלא שכיחא ואי כל זמן שאבידה בצינו מיפטר מלמיחב ריפתא לעני אם כן שכיחא היא אלא ודאי לא מפטר אלא בשעה שהוא עוסק בה כגון טלית של אבידה ושוטחה לצורכה או בהמה שנותן לה מזונות דלא שכיחא שבאותה שעה יבא עני לשאול ממנו ולריך לומר דהכא נמי אייר בכי האי גוונא דאי מיטרדי בקיום מצות סוכה הוו מבטלי ממצות: **ובלכתך** בדרך **פרט לחתן.** ואף על גב דהוא נמי במצוה טריד אלטריך תרי קראי דאי הוה כתיב חד כיון דחתן לאו בהדיא כתיב בקרא הוה אמינא לא פטר הכתוב אלא טורח ועושה מלאה בידים או מהלך במצוה אבל חתן שהוא יושב ובטל ואינו עוסק אלא מחשב בבעילה לא פטר הכתוב הלכך מקרא יתירא הכתוב מק"ש דטריד במחשבת בעילה[ג] כך פי' בקונטרס וסוגיא דשמעתין משמע דמובלכתך בדרך ממעט האי דבמצוה קא עסיק ובשילהי פ"ק דברכות (דף יא.) הגרסא להפך דגרס התם[ד] בשבתך פרט לחתן ובלכתך בדרך פרט לעוסק במצוה וגירסא זו נראה דהכי משמע קרא בשבת דידך הוא דמיחייבת בק"ש ולא בשבת דמצוה שאתה יושב ומחשב בבעילת מצוה ובלכתך ממעט עוסק במצוה דמשמע בלכת דידך ולא בלכת מצוה ומתחן לא הוה ידעינן שאר עוסק במצוה דדלמא שאני חתן שאין נקל לו כל כך להסיר הטירדא מלבו אע"פ שבטירדא דרשות מיבעי ליה ליתוביה דעתיה ולהסיר מחשבת טרדתו: **שדרי נאמר בהן פאר.** לקמן בשמעתין מפרש מדקתא אמר ליה רחמנא ליחזקאל פארך חבוש עליך את הוא דמיחייבת אבל כולי עלמא פטירי והא דמשמע ליצאת שהטעם תלוי משום דאיקרו פאר ואבל לאו בר פאר הוא וכשמתפאר מראה בעצמו שאינו אבל לא אתא למימר אלא דלא ילפינן מהכא לפוטרו משאר מצות[ד] דשאני תפילין דאיקרו פאר[ה] וא"ת ומאי שנא גבי תפילין דאמרינן דדוקא ליחזקאל קאמר ליה ולא לשאר אבלים וגבי תלמוד תורה אמרינן פ"ק דמועד קטן (דף טו.) אבל אסור בת"ת מדאמר ליה רחמנא ליחזקאל האנק דוס לעבדי שאר אבלים ליחזקאל ויש לומר דבדברי תורה שייכא בו הכתוב מכ"ע אית לן למימר משום דאבל אסור בדברי תורה אבל בתפילין אמאי הוצרך לומר לו שיהא תפילין אם לא בשביל שהייתי סבור לאוסרו.

מישאל

אלא בית סאתים משום דהוי דירה שתשמישה לאויר וכל דירה שתשמישה לאויר אין מטלטלין בו אלא סאתים ת"ש[א] שבת בתל שהוא גבוה עשרה והוא מארבע אמות עד בית סאתים וכן בנקע שהוא עמוק עשרה והוא מארבע אמות עד בית סאתים וכן קמה קצורה ושבולות מקיפות אותה מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה אע"ג דקאזיל ואתי התם נמי דעביד ליה בהוצא ודפנא: מתני' [2]שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה חולין ומשמשיהן פטורין מן הסוכה אוכלין ושותין עראי חוץ לסוכה: גמ' מה"מ [3]דת"ר [1]בשבתך בביתך פרט לעוסק במצוה ובלכתך בדרך פרט לחתן מכאן אמרו [2]הכונס את הבתולה פטור ואת האלמנה חייב מאי משמע אמר רב הונא בדרך מה דרך רשות אף כל רשות לאפוקי האי דבמצוה עסוק מי לא עסקינן דקאזיל לדבר מצוה וקא אמר רחמנא ליקרי אם כן לימא קרא בשבת ובלכת מאי בשבתך ובלכתך בלכת דידך הוא דמיחייבת הא בלכת דמצוה פטירת אי הכי אפילו כונס את האלמנה נמי כונס את הבתולה טריד כונס אלמנה לא טריד וכל היכא דטריד ה"נ דפטור אלא מעתה טבעה ספינתו בים דטריד הכי נמי דפטור וכי תימא ה"נ [3]והאמר ר' אבא בר זבדא אמר רב אבל חייב בכל המצות האמורות בתורה [7]חוץ מן התפילין שהרי נאמר בהן פאר הכא טריד טירדא דמצוה התם טריד טירדא דרשות [7]והעוסק במצוה פטור מן המצוה מהכא נפקא מהתם נפקא דתניא [2]ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם וגו' אותם אנשים מי היו נושאי ארונו של יוסף היו דברי ר' יוסי הגלילי

ר"ע

חייב בכל המצות האמורות בתורה חוץ מן התפילין, מפני שנא' בהן פאר, והני מילי ביום ראשון בלבד. וכן הכונס את האלמנה חייב לקרוא קרית שמע. **הא מהתם נפקא**, ויהי אנשים אשר היו טמאים וגו', נושאי ארונו של יוסף היו דברי ר' יוסי הגלילי,

מתגולל בצערו בעפר אין זה פאר (שם וכעי"ז בתוספות ה:). **הכא טריד טירדא דמצוה.** וכיון דאתן מיעוט בעלמא דרשינן פרט לחתן, מסתייך אם ממעטת מיניה טרדא דמצוה (ברכות יא.).

בשבתך ובלכתך הוקשו לדרך (שם). מי לא עסקינן בו'. כלומר מעלן דבדרך רשות לחודא איירי קרא, הא קרא דרך סתמא כתיב וממילא משמעמע נמי מינה דרך מצוה ואפילו הכי אמר רחמנא ליקרי (שם). אלא מעתה. אי משום טרדא דמחשבה פטרת ליה, אפילו טבעה ספינתו נמי (שם). שהרי נאמר בהן פאר. ליחזקאל, פארך חבוש עליך וגו' וכיון דבעי פאר ואבל

עין משפט
נר מצוה

מישאל ואלצפן היו. וא"ת ולמאן דאמר פרק ד' מיתות (סנהדרין דף נב.) דשריפה ממש הואי שנשרפו גופיהן וכן נמי דרים בתורת כהנים אקרא דותאכל אש אותם אמאי נטמאו א) וי"ל דשמא שלגן היתה קיימת כאילו נשרפו על גבי קטבלא כדאמר פרק המפלת (נדה דף מז:) מת שנשרף ושלגו קיימת טמא: **שחל שביעי שלהן בערב הפסח.** מכאן קשה להא דא"ר לוי בשילהי הניזקין (גיטין דף ס. ושם) מ' פרשיות נאמרו באותו יום שהוקם המשכן וקא חשיב פרשת טמאים ופירש שם בקונטר' ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש וגו' ולא יתכן ב) כדמוכח הכא שהיה בערב הפסח והמשכן הוקם באחד בניסן ואפילו לר"ע לא יתכן לפי הספרים דגרסינן בספרים בפ' האשה (דף 5:) רב סבר לה כר"ע דאמר מישאל ואלצפן היו שחל שביעי שלהן להיות בערב הפסח ומיהו אותה גירסא ליתא אלא ר' יצחק גרס התם ונראה לפרש פרשת טמאים דשרץ ונבלה וזב וזבה ונדה לפי שהוצרכו ליזהר על טומאת מקדש וקדשיו: **משום דלא מטא זמן חיובא.** ואין להקשות מהא דדרשינן בריש טבול יום (מזבחים דף ק. ושם) להולך לשחוט את פסחו מטמא למת מצוה מולאחותו אפי' לאחר חצות דמת מצוה שאני והא דדייק הכא מברייתא דקתני למת מצוה נטמאו לא מת מצוה ממש אלא כלומר לקרובים כדפירש בקונטרס ג) ולאחר חצות הוא דאינו מטמא כדקתני התם אמרת לא יטמא ד) אבל קודם חצות יטמא כדקאמרינן התם ביום הכהן שמתה אשתו בערב הפסח ונמנו אחיו הכהנים וטמאוהו בעל כרחו אבל קשה ה) (לרבה) דאמר התם אידי ואידי לאחר חצות כאן קודם ששחטו וזרקו עליו אלא מטמא לקרובים אפי' היכא דמטא זמן חיובא ו) זמן הפסח מאחר שלא שחטו וזרקו עליו ואין לומר דהיא גופא ילפינן מתחו דפטור מק"ש דדלמא שאני ק"ש דליתא ביה כרת כדקאמר הכא ולא אתי מיניה פסח דאיכא כרת ומטיא זמן חיובא: **אין שמחה אלא בחופה.** משמע מכאן דאם יצא חתן מחופתו אפי' כלתו עמו והולכים לאכול בבית אחר דאין מברכין ברכת אירוסין ונשואין ולא ברכת חתנים ז) כיון דאין שמחה אלא בחופה ובפ"ק דכתובות (דף ז: ושם) אמרינן נמי מברכין ברכת חתנים בבית חתנים משמע דוקא במקום חופה דהוא בית חתנים ומיהו אין ראיה משם דדלמא לאפוקי מדרבי יהודה קא אתי דאמר אף בבית האירוסין מברכין אותה וצריך לדקדק מה היא חופה דאי במקום שברכו תחלה ברכת נישואין קרי ליה חופה פעמים שאפי' ברחוב העיר מברכין אותה כשהעם מרובין ואין יכולין ליכנס בבית אלא מקום עיקר ישיבת חתן וכלה קרי ליה חופה ולא מקום העשוי לאכילת בעלמא ושם מברכין ברכת חתנים כל שבעה: **וחייבין** בק"ש. כדפירש בקונטר' דמצות כוונתה אינו אלא פסוק ראשון [1] ויכולין לישב דעתן שעה קטנה כדי לקרות פסוק ראשון [ז]: חתן

ר"ע אומר מישאל ואלצפן היו שהיו עוסקין בנדב ואביהוא ר' יצחק אומר אם נושאי ארונו של יוסף היו כבר היו יכולין ליטהר אם מישאל ואלצפן היו יכולין היו ליטהר ו) אלא עוסקין במת מצוה היו א שחל שביעי שלהן להיות בערב פסח שנאמר [1] ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא ביום ההוא אין יכולין לעשות הא למחר יכולין לעשות צריכא דאי אשמעינן התם משום דלא מטא זמן חיובא דפסח אבל הכא דמטא זמן ק"ש אימא לא צריכא ואי אשמעי' הכא משום דליכא כרת אבל התם דאיכא כרת אימא לא צריכא גופא א"ר אבא בר זבדא אמר רב [3] אבל חייב בכל מצות האמורות בתורה [2] חוץ מתפילין שהרי נאמר בהן פאר מדאמר ליה רחמנא ליחזקאל [2] פארך חבוש עליך וגו' את הוא דמיחייבת אבל כ"ע פטירי [3] וה"מ ביום ראשון דכתיב [3] ואחריתה כיום מר ואמר רבי אבא בר זבדא אמר רב [2] אבל חייב בסוכה פשיטא מהו דתימא הואיל ו) וא"ר אבא בר זבדא אמר רב מצטער פטור מן הסוכה האי נמי מצטער הוא קמשמע לן ה"מ צערא דממילא אבל הכא איהו הוא דקא מצטער נפשיה איבעי ליה ליתובי דעתיה וא"ר אבא בר זבדא אמר רב [ה] חתן והשושבינין וכל בני החופה פטורין מן הסוכה כל שבעה מ"ט משום דבעו למיחדי וליכלו בסוכה וליחדו בסוכה אין שמחה אלא בחופה וליכלו בסוכה וליחדו בחופה אין שמחה אלא במקום סעודה וליעבדו חופה בסוכה אביי אמר משום ייחוד ורבא אמר משום צער חתן מאי ביניייהו איכא בינייהו דשכיחי אינשי דנפקי ועיילי להתם למאן דאמר משום ייחוד ליכא למאן דאמר משום צער חתן איכא א"ר זירא [ו] אנא אכלי בסוכה וחדי בחופה וכ"ש דחדי ליבאי דקא עבידנא תרתי ת"ר חתן והשושבינין וכל בני חופה [ז] פטורין מן התפלה [ח] ומן התפילין וחייבין בק"ש משום

הכי גרסינן בברייתא בסיפרי ר"ע אומר מישאל ואלצפן היו שנטמאו בנדב ואביהוא ר' יצחק אומר אם נושאי ארונו של יוסף היו יכולין ליטהר אם מישאל ואלצפן היו יכולין היו ליטהר אלא מי היו טמאי מת מצוה היו שחל שביעי שלהן להיות בערב פסח שנאמר ולא יכלו וגו': ואם נושאי ארונו של יוסף או מישאל ואלצפן היו יכולין היו ליטהר. שהרי בחלב בניסן הוקם המשכן ושני לו שרף אלעזר את הפרה שיזו על טמאי מת שבהן לעשות פסחיהן בטהרה כדאמר במסכת גיטין (דף ס.) שמנה פרשיות נאמרו ביום שהוקם המשכן ופרה אדומה אחת מהן ובאחד בניסן הוקם המשכן והוא מ' למלואים כדקיימא לן (שבת דף פז:) אותו היום נטל עשר עטרות וזו מתו נדב ואביהוא הלכך מראשם מדש ועד הפסח היו יכולין ליטהר וקרא אמר ולא יכלו ונושאי ארונו של יוסף נמי כבר עברו עליהם עשרה מדשים ויותר שלא נשאוהו משאתו בהר חורב בראש חדש סיון כדכתיב (שמות יט) ביום הזה באו מדבר סיני ולא נסעו משם עד עשרים באייר של שנה הבאה דכתיב ויהי בשנה השנית בחדש השני בעשרים בחדש נעלה הענן מעל וגו' ויסעו מהר ס': **טמאי מת מצוה.** לאו מת מצוה דווקא קאמר דאפי' מתיהן נמי מת מצוה קרי להו דמצוה להתעסק בהן כגון האמורים בפרשת הכהנים (ויקרא כא) ט שהכהן מטמא בו: **שחל שביעי שלהן.** ואע"ג דחזו לאורתא לא אישתרו דקסבר אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ. מכל מקום שמעינן מיניה דעוסק במצוה פטור מן המצוה שהרי נטמאו במתיהן שבעה ימים לפני הפסח ואף על פי שטומאה זו תעכב על ידם אכילת פסחיהן אלמא מצוה קלה הבאה לידך אינך צריך לדחותה מפני חמורה העתידה לבא: **דלא מטא זמן חיובא.** כשנטמאו עדיין לא הגיע זמן אכילת פסח: **אכל.** קיים שמע דמטא זמן חיובא בתוך החופה והוא רואה לכך אימא ליתייב: **אכל פסח דבכרת הוא אימא לא.** יטמאו במת כל שבעה לפני הפסח: **צריכא.** למיכתב ביום ההוא לאשמועינן דנטמאו תוך שבעה דעוסק במצוה פטור מן המצוה: **מדאמר ליה רחמנא ליחזקאל כו'.** דקאמר ליה רחמנא הנני לוקח ממך את מחמד עיניך במגפה וגו' האנק דום מתים אבל לא תעשה לא תתאבל עליה פארך חבוש על ראשך אלא כדרך שאר אבלים לפי שאני עושה אותך אות ומופת לישראל שכך עתידין למות מתיהן ואין אים מתאבל עליהם אלמא אבל אסור בתפילין: **והני מילי ביום ראשון.** דעיקר מררא חד יומא כדכתיב ואחריתה כיום מר: **פשיטא.** מאי אנא הא משאר מצות דאשמעינן רב נעיל לאבל חייב בכל המצות: **צערא דממילא.** שהסוכה מצערתו כגון חמה או גיהה או סירחא דבריחים שסיכך בהן: **מיבעי ליה ליהובי דעתיה.** חובה עליו לישב דעתו למצוה: **למיחדי.** לשמוח: **משום ייחוד.** דסתם סוכה היו עושין בגגותיהן ואין דרך ביתה ויציאה שם לרבים תמיד מפני הטורח ושמא ירד החתן לעשות צרכיו ויתייחד אחר עם הכלה: **צער חתן.** שהמקוח לר ופתוח שאין לה אלא שלש דפנות וכוש לשחק עם כלתו: **תרתי.** שתי מצות סוכה ומצות נישואין וכגון שנשא ערב הרגל אבל בתוך הרגל קיימא לן במועד קטן (דף ח:) לאין נושאין נשים במועד: **פטורין מן התפלה.** דבעיא כוונה: **ומן התפילין.** משום דשכיחא שכרות וקלות ראש: **וחייבין בקריאת שמע.** דמצות כוונתה אינו אלא פסוק ראשון ויכולים לישב דעתן שעה קטנה כדי לקרות פסוק ראשון:

משום

עין משפט נר מצוה

כז א מיי' פ"ו מהל' קרבן פסח הלכה ב סמג עשין רכד:

כח ב ג מיי' פרק ד מהל' אבל הלכה ט סמג עשין דרבנן ב טוש"ע א"ח סי' לח סעיף ה וטוש"ע י"ד סי' שפ סעיף א וסי' שפח סעיף א:

כט ד מיי' פ"ו מהלכות סוכה הלכה ג סמג עשין מג טוש"ע א"ח סי' תרמ סעיף ה:

ל ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף ו:

לא ו טור וש"ע שם:

לב ז (מיי' פ"ו מהל' תפלה סמג עשין יט טוש"ע א"ח סי' קו סעיף א) טור א"ח סי' לח:

לג ח מיי' פ"ד מהלכות תפילין הלכה יג סמג עשין כב טוש"ע א"ח סימן לח סעיף ז:

רבינו חננאל

ר' יהודה אומר מישאל ואלצפן היו שנשאו נדב ואביהוא, ר' יצחק אומר אם נושאי ארונו של יוסף היו, יכולין היו ליטהר, ואם מישאל ואלצפן היו, יכולין היו ליטהר, אלא קוברי מת מצוה היו, וחל שביעי שלהן להיות ערב הפסח, שנא' ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא. מכלל המתעסק במצוה פטור מן המצוה האחרת. ושנינן צריכא זו וזו דאי אשמעינן גבי פסח כו'. אמר רב זבדא משמיה דרב אבל חייב בסוכה, ולא דמי למצטער דהוא פטור מן הסוכה. ת"ר חתן וכל השושבינין וכל בני חופה פטורין מן התפילין, ומכל מצות האמורות בתורה, וחייבין בקרית שמע.

מסורת הש"ס

א) פסחים ס:, ב) ברכות יא. טז: כתובות ו: מ"ק טו., ג) [ל"ל לרבא],

---

תורה אור השלם

1. וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא יָכְלוּ לַעֲשֹׂת הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְלִפְנֵי אַהֲרֹן בַּיּוֹם הַהוּא: במדבר ט ו

2. הֵאָנֵק דֹּם מֵתִים אָבֵל לֹא תַעֲשֶׂה פְּאֵרְךָ חָבוֹשׁ עָלֶיךָ וּנְעָלֶיךָ תָּשִׂים בְּרַגְלֶיךָ וְלֹא תַעְטֶה עַל שָׂפָם וְלֶחֶם אֲנָשִׁים לֹא תֹאכֵל: יחזקאל כד יז

3. וְהָפַכְתִּי חַגֵּיכֶם לְאֵבֶל וְכָל שִׁירֵיכֶם לְקִינָה וְהַעֲלֵיתִי עַל כָּל מָתְנַיִם שָׂק וְעַל כָּל רֹאשׁ קָרְחָה וְשַׂמְתִּיהָ כְּאֵבֶל יָחִיד וְאַחֲרִיתָהּ כְּיוֹם מָר: עמוס ח י

הגהות הב"ח

(א) גמ' מהו דתימא הואיל ואמר רבא מצטער: (ב) תוס' ד"ה משום וכו' אפילו היכא דמטא זמן חיובא דפסח לא"ל ותיבא זמן הב' נמחק:

גליון הש"ם

רש"י ד"ה **מטאי מת מצוה** וכו' שהכהן מטמא בו. עיין טורי אבן ר"ה דף מח ע"ב ד"ה מיב אחש:

מוסף תוספות

א. הלא אפר שרופים היה ואינו מטמא כשאין שלדו קיימת דהכי אמרינן בפ' המפלת. רבינו יונה סנהדרין נב. ב. [ד]עד הפסח הוי יכולין ליטהר דהיה עד הפסח ט"ו ימים וא"כ היה יכול להיות להם הזאה שלישי ושביעי קודם הפסח וקרא קאמר ולא יכלו. מ"פ. ג. לפי שמצות עשה ליטמא לקרובים דנפקא לן מדכתיב לה יטמא. ריטב"א.

ד. דשחיטת פסח דוחה טומאת מתו. תוס' זמיס ק. ד"ה סרי. ה. אפי' עשאוה אחרים לכבודו או אף שהוא עצמו עשאה. מאירי.

ו. והיא קבלת מלכות שמים ויציאה מן התורה. המפתס. ז. ואע"פ ששנינו חתן פטור מקריאת שמע התם משום טירדא דבעילה, אבל הכא לבתר בעילה כל שבעה קסברי רבנן שאין שמחת חופה מעכבתו מקריאת שמע. ריטב"א.

ח) פסחים ס:, ט) ברכות יא. טז: כתובות ו: מ"ק טו., ג) [ל"ל לרבא],

משום ר' שילא אמרו חתן פטור. מקריאת שמע דטריך ושאר בני חופה חייבין ולית להו להני תנאי העוסק במצוה פטור מן המצוה: **פגריהן.** הלוקחין מהן כדי למכור ולהמציאן לצרך להם: **מוכרי אבנים.** לגיליה: **הולכי דרכים ביום פטורין מן הסוכה ביום.** דכתיב בסוכות תשבו[ה] כעין ישיבת ביתו כשם שכל השנה אינו נמנע מלכת בדרך בסמוכה כך כל ימות החג שאינו יום טוב לא הצריכו הכתוב למנוע: **הולכים לדבר מצוה פטורין ביום ובלילה.** אף על פי שאין הולכין אלא ביום ומשום דטרודים ודוחגים במחשבת המצוה ובתיקוניה פטורין מן המצוה: **שלוחי מצוה אנן.** שבאנו לשמוע הדרשה ולהקביל פני ריש גלותא[ז]: **ארקתא.** על שפת הנהר: **שומרי גנות ופרדסין.** אין זזין משם: **בעין תדורו.** כדרך שהוא דר כל השנה בביתו הזקיקתו תורה להניח דירתו ולדור כאן בסוכה עם מטותיו וכלי תשמישו ומצעותיו וזה אינו יכול להניחן שם מפני הטומה: **פרלה קורלה לגנב.** משל הדיוט הוא ואף כאן הגנב רואה אותו יושב בסוכה בלילה והוא נכנס וגונב הפירות לרוח אחרת: **בריא דפירי.** כרי של פירות שהוא תמיד לפניו ויכול לשומרן ואין כאן פרלה קורלה לגנב: **רבי יוסי בריבי.** יוסי החכם חריף שבדורו והוא ר' יוסי בן חלפתא: **למגנא בגילנא.** ואע"פ שיש לה גג וגבוהה עשרה והוי כאילו חוץ לסוכה: **משום נקי.** ליגלג"ש: **סרחא דגרגישתא.** קרקע לבנה שהיו טחין בה קרקעית הסוכה: **מצטער.** שהסוכה מצערתו: **תרתי או תלת.** שתים או שלש פעמים יתן לתוך פיו מורשיל"ש: **דדטעים בר בי רב ועייל לבלה.** בבוקר כשהולכין לבית המדרש ודוחג שמא ימשכו השמועות וטועם מלא פיו ושותה: **ירדם.** שמא תחטפנו שינה ויתן קבע: **אבל לא שינת קבע.** שמא יפיח בהן: **מוסר שינתו לאחר.** אומר לחברו אם תרדם העירני: **ערניך ערנא לריך.** שמא אף הוא ישכב ויתן: **בין בריו.** דולאי לא ירדם: **רבא אמר.** לשמא ירדם לא תיישינן הלכך בתפילין שרי וסוכה היינו טעמא דאסור שינת עראי לפי שאין קבע לשינה ואין בה חילוק בין קבע לעראי לענין סוכה שאין אדם קובע עצמו לשינה שפעמים שאינו אלא מנמנם מעט ודיו בכך הלכך זו היא שינתו וגבי תפילין דטעמא שמא יפיח בהם ולאו משום איסור שינה בייס פורתא לא אתי לידי הפחה: **דנקיט להו בידיה.** לא קבע ולא עראי שמא יפלו מידו: **דמנחי ברישיה.** עראי מותר וקבע אסור שמא יפיח: **דפרים סודרא עלייהו.** הניחם אצל מראשותיו בין קבע בין עראי אלא נתנה תורה למלאכי השרת: **ואם קרי.** צריך לסלקן מראשו בעוד הקרי עליו: ולא

חתן פטור מקריאת שמע. דטריך ושאר בני חופה חייבין לית להו להני תנאי העוסק במצוה פטור מן המצוה כדפירש בקונטר' א וקשיא דאי לית להו א"כ יתחייב חתן בסוכה ומשמע דבחתן פטור יותר מת"ק לכך נראה[ב] דקסבר חתן אין יכול לכוין דעתו כלל אפי' בפסוק ראשון אבל שאר בני חופה יכולין לכוין ואקריאת שמע לחודיה קאי וכבולהו אחריני מודי לת"ק: **ומכל מצות האמורות בתורה.** מאי דאיצטריך למיתנא הני אגב דתנא בבריתא קמייתא[ג] **הולכי דרכים ביום.** כל זה נפקא מתשבו כעין תדורו[ד] שכשם שאדם בביתו אינו נמנע מלצאת לדרך[ה] וכן מצטער דפטור לעיל מן הסוכה היינו מתשבו כעין תדורו דאין דאין אדם בר במקום שמצטער: **וחייבין בלילה.** כשאדם לן בלילה בייסוב[ו]: **פרצה קוראה לגנב.** ואו משום דליית ליה לרבא דרשה דתשבו כעין תדורו דבריתא היא נקמן בפירקין (דף כח:)[ז]: **ואפילו** חש בעיניו. אע"פ שאין בו סכנת עין[ח] דסכנת אבר כסכנת נפשות אפילו לחולי עיני את השבת כדמוכח פרק אין מעמידין (ע"ז דף כח.) גבי עין שמרדה: **משום** בקי. [ט]ואע"פ שבפ"ק (דף יא.) דרש רבה בר רב הונא מותר ליטן בכילה מתניס אע"פ שיש לה גג ואע"פ שגבוהה עשרה אין הלכה (י) (כרבה) כדפירשתי שם: **תרתי** (או) תלת. פירש בקונטר' שתים או שלש פעמים יתן לתוך פיו מורשי"ל בלע"ז ויש ספרים שכתוב בהן תרתי תלת ביעי והכל אחד כדמוכח לקמן(ע) גבי לימא מיהו מיומתיה דרב יוסף ואבי דשיעור בית הבליעה כבילה ובבסוף מסיק דדטעים מרדגן ואזיל לבלה זה דוקא בפת דפירי לאו בעו סוכה כדמסיק פרק בתרא דיומא (דף עט: ושם) דקבע דידהו כאכילת עראי דפת: **אבל** שינת קבע לא. והא דאמרי' פרק במה טומנין (שבת דף מט. ושם) תפילין צריכין גוף נקי כאליגא בעל כנפים ואמר אבי שלא יפיח בהן ורבא אמר שלא יתן בהן לאו דשרי אבי ליטן דהא אסר אבי גופיה הכא אלא קסבר אע"פ שאינו זהיר בשינה כאליגא דמיתן כיון דזהיר שלא יפיח[יא] דשינה גופה אינה אלא גזרה שמא יפיח[יב]: **הישן בתפילין.** מתוך הלשון משמע דרבי יעקב שרי אפי' שינת קבע דאי לאו הכי במאי פליגי וי"ל דכולהו מודו בשינת קבע דאסיר[יג] ופליגי במילתיה דרבי נתן דבסמוך דשרי ליטן בתפילין ביום שאין דרכו ליטן שינת קבע ובלילה חולץ אפילו לשינת עראי דלמא ממלוך ויטן שינת קבע ור' יעקב לא חייש דלמא ממלוך:

משום רבי שילא אמרו[א] חתן פטור והשושבינין וכל בני החופה חייבין תניא א"ר חנניא בן עקביא[ב] כותבי ספרים תפילין ומזוזות הן ותגריהן ותגרי תגריהן וכל העוסקין במלאכת שמים לאתויי מוכרי תכלת פטורין מק"ש ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה לקיים דברי ר' יוסי הגלילי שהיה רבי יוסי הגלילי אומר העוסק במצוה פטור מן המצוה ת"ר[ג] הולכי דרכים ביום פטורין מן הסוכה ביום וחייבין בלילה הולכי דרכים בלילה פטורין מן הסוכה בלילה וחייבין ביום הולכי דרכים ביום ובלילה פטורין מן הסוכה בין ביום ובין בלילה הולכין לדבר מצוה פטורין בין ביום ובין בלילה כי הא דרב חסדא ורבה בר רב הונא כי הוו עיילי בשבתא דרגלא לבי ריש גלותא הוו גנו ארקתא דסורא אמרי[ד] אנן שלוחי מצוה אנן ופטורין ת"ר[ג] רשומרי העיר ביום פטורין מן הסוכה ביום וחייבין בלילה שומרי העיר בלילה פטורין מן הסוכה בלילה וחייבין ביום שומרי העיר בין ביום ובין בלילה פטורים מן הסוכה בין ביום ובין בלילה[ה] שומרי גנות ופרדסים פטורין בין ביום ובין בלילה וליעבדי סוכה התם וליתבו אביי אמר[ו] תשבו[ז] כעין תדורו רבא אמר [ח]פרצה קוראה לגנב מאי בינייהו איכא בינייהו דקא מנטר כריא דפירי: [ט]חולים ומשמשיהם: תנו רבנן[י] [יא]חולה שאמרו לא חולה שיש בו סכנה אלא אפילו חולה שאין בו סכנה אפי' חש בעיניו ואפילו חש בראשו ארשב"ג פעם אחת חשתי בעיני בקיסרי והתיר ר' יוסי בריבי לישן אני ומשמשי חוץ לסוכה רב שרא לרב אחא ברדלא למגנא בכילתא בסוכה משום[יב] בקי רבא שרא ליה לרבי אחא בר אדא למגנא בר ממטללתא משום סירחא דגרגישתא רבא לטעמיה דאמר רבא מצטער[יג] פטור מן הסוכה והא אנן תנן חולין ומשמשיהם פטורים מן הסוכה חולה אין מצטער לא אמרי חולה הוא ומשמשיו פטורים[יד] מצטער הוא פטור משמשיו לא: [טו]אוכלים אכילת עראי חוץ לסוכה: וכמה אכילת עראי אמר רב יוסף[טו] תרתי או תלת ביעי א"ל אביי והא זימנין סגיאין סגי ליה לאניש בהכי והוה ליה סעודת קבע אלא אמר אביי[יז] כדטעים בר בי רב ועייל לבלה ת"ר אוכלין אכילת עראי חוץ לסוכה[יח] ואין ישנים שינת עראי חוץ לסוכה מ"ט אמר רב[יט] אשי גזרה שמא ירדם א"ל אביי אלא הא דתניא ישן אדם שינת עראי בתפילין אבל לא שינת קבע ליחוש שמא ירדם אמר רב יוסף בריה דרב עילאי במוסר שינתו לאחרים מתקיף ליה רב משרשיא[יט] ערבין ערבא צריך

אלא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן[כ] במניח ראשו בין ברכיו עסקינן רבא אמר אין קבע לשינה תני חדא ישן אדם בתפילין שינת עראי אבל לא שינת קבע ותניא אידך בין קבע בין עראי ותניא אידך[כא] לא קבע ולא עראי לא קשיא[כב] הא דנקיט להו בידיה הא דמנחי ברישיה הא דפרים סודרא עלויה וכמה שינת עראי תני רמי בר יחזקאל כדי הילוך מאה אמה תניא נמי הכי הישן בתפילין ורואה קרי[כג] אוחז ברצועה ואינו

בדמנחי ברישיה. ישן בין קבע בין עראי, בדמפרים סודרא עלייהו. לא קבע ולא עראי, בדנקיט להו בידיים. תניא הישן בתפילין וראה קרי, אוחזן ברצועה

לד א מיי' פ"ד מהל' ק"ש הלכה ח סמג עשין יט טוש"ע מ"ח סי' ע סעיף ג:
לה ב טוש"ע מ"ח סי' לח סעיף ח:
לו ג מיי' פ"ו מהלכות סוכה הלכה ד סמג עשין מג טוש"ע מ"ח סי' תרמ סעיף ח:
לז ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ט:
לח ה ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף י:
לט ז ח מיי' שם הלכה כ טוש"ע שם סעי' ג:
מ ט מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:
מא י כ ל מיי' שם הלכה ו סמג עשין מג טוש"ע מ"ח סי' תרלט סעיף כ:
מב מ נ מיי' פ"ד מהל' תפילין הלכה טו טז סמג עשין כב טוש"ע מ"ח סי' מד:
מג ס טוש"ע מ"ח סי' מ סעיף ז:

לעזי רש"י

צינצל"ש (צילצל"ש). יתושים.
מורשיל"ש. מלוא הפה.

רבינו חננאל

משום ר' שילא אמרו, חתן פטור, וכל השושבינין וכל בני החופה חייבין. תניא ר' חנניה בן עקביא אומר (מוכרי) [כותבי] ספרים ותפילין ומזוזות הן ותגריהן ותגרי תגריהן, וכל העוסקים במלאכת שמים, לאתויי מוכרי תכלת, [ז] שחייבין בקרית שמע, ופטורין מן התפלה ומן התפילין, ומכל מצות האמורות בתורה, לקיים דברי ר' יוסי הגלילי דאמר העוסק במצוה פטור מן המצוה. ת"ר הולכי דרכים ביום, פטורים מן הסוכה ביום וחייבים בלילה. הולכי דרכים בלילה, פטורים בלילה וחייבים ביום. הולכי לדבר מצוה פטורים ביום ובלילה. כדרב חסדא ורבה בר רב הונא, הוו אתו לשבתא דרגלא, הוו גנו ארקתא דנהרא, אמרי אנן שלוחי מצוה אנן ופטרינן. ת"ר שומרי העיר ביום, פטורין מן הסוכה ביום וחייבין בלילה. שומרי העיר בלילה, פטורים מן הסוכה בלילה וחייבין ביום. שומרי גנות ופרדסים, פטורים ביום ובלילה. חולין ומשמשיהן פטורין מן הסוכה. ת"ר לא חולה שיש בו סכנה אלא אפי' חולה שאין בו סכנה, ואפי' חש בעיניו או בראשו, וכן הלכה. ואסיקנא חולה, הוא ומשמשיו פטורים מן הסוכה, אבל המצטער הוא לבדו פטור. ואפי' אינו מצטער אלא משום בקי, או משום סירחא וכיוצא בה, פטור. וכל שכן אם מצטער בדבר שלמעלה מאלו. כמה היא אכילת עראי ששנינו שאוכלין חוץ לסוכה, רב יוסף אמר שתים ושלש לגימות, אביי אמר כדטעים בר בי רב מידי ועייל לבלה. תני חדא ישן אדם בתפילין שינת עראי אבל לא שינת קבע,

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה משום בקי וכו' הלכה כן כדפירשתי:

מוסף רש"י

שלוחי מצוה אנן. להקביל פני ראש גולה, דמייב אדם להקביל פני רבו בהגל פטורין, כדתנן שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה (לעיל י:). כדטעים בר בי רב. דהייט בכילה, דבכילה אוכל הנאכל בבליעה אחת היא, כדאמרינן בפ' בתרא דיומא (פ.) מכל האוכל אשר יאכל (לקמן כז:).

מוסף תוספות

א. ולפיכך חייבין בקריאת שמע, והא דפטורין מתפלה ותפילין משום דבעו כונה ולאו בני כונה ניהו. ריעב"ץ. ב. דהאי תנא סבר דהעוסק במצוה פטור מן המצוה ולפיכך פטורין מתפלה ותפילין דבעי כונה טובא ולא אפשר לקיימן שתיהן ולא מיחייבי ליתובי דעתייהו כיון דטרודי במצוה, אבל בקריאת שמע חייבים דלא בעי כונה אלא פסוק ראשון ואפשר לקיימן שתיהן, (ורש"י) [ורבי שילא] סבר דחתן אף בקריאת שמע לא מצי לכווני וכו'. שם. ג. תימה איך יפטרו מסוכה שהיא מצוה מן התורה בשביל הליכת הרשות. י"ל וכו'. שי"ת הרשב"א מנק ז פי' לגי. ד. כלומר כמו שהיתם יושבים בבתיכם. ריעב"ץ. ה. כך כל ימות החג לא הצריכו הכתוב למונעו בדבר הצריך. ר' אנרסם מן הסר. ו. שהרי אינו מהלך כדי שנאמר אינו ראוי לדירה ופטור הוא, אלא כיון שנח כמו שהוא בביתו הוא חשוב. פירוש קדמון לרי"ף. ז. (ז)[ד]רבא סבירא ליה דכולי האי לא דרשינן תשבו כעין תדורו שלא לעשות סוכה אלא במקום שדרכו לקבוע שם ביתו, אבל כשיש לו הפסד בדבר ואית ליה צערא ופסידא בהא פטרינן ליה משום תשבו כעין תדורו. ריעב"ץ. ח. פי' אע"פ שאין שם חולי גדול, וכל זה הפטור נמי משום תשבו כעין תדורו, דבמקום דירתו נמי כשיש לו כך מסתלק משם והולך למקום שירוח לו. המקדם. ט. כלומר דמצטער פטור מן הסוכה משמע דהא לאו הכי אסור. תוס' לעיל יא. ד"ה מותר. י. דמה שהאדם נותן לתוך פיו היינו כביצה. תוס' הרא"ש. יא. [דאביי] לא חייש שמא ישן דאע"ג דפעמים [לא] יוכל ליזהר משינה. תוס' שבת מט. ד"ה אביי. יב. ורבא מצריך גם שיכול להעמיד עצמו בשעה שתאחזנו השינה שלא ישן פתאום ומיהו אביי נמי מודה דאסור לישן בהן. שם. יג. [ד]היה ישן בתפילין רוצה לומר שינת עראי, דשינת קבע אסור. ר"פ.

טו) [ערכין ג.:], [לעיל י.:], [לקמן מ.]. כה.: ערכין ג.:], [לה"ל לכתוב בסוכות תהיו אלא תשבו היינו ישיבה דרך עיבוד והיינו כעין תדורו תוי"ט סוף מ"ד], ו) [תוספתא פ"ב ה"ב], ז) [ערוך פי' שבן קורין לפשפש בערבי וי"ל זבובים קטנים], ח) ע"ז ג.:, ט) [לקמן כז.], י) [שם], כ) [נראה דהייט רב אשי הקדמון דלא"ל מרן יאמיר שאדם הסיב לו הא אבי שיב קודם רבא כדאיתא בתוס' שם. ויפוש שמא רבא עולה רב אשי כדאי' קידושין עב.:], ל) [ניטין כח.:], מ) [לקמן מא.:] ברכות כג.:, נ) [עי' תוספות קידושין מח.: סד"ה הא במיא], ס) [ויקרא כג], ע) [דף כז.],

טוש"ע מ"ח סי' מ סעיף ז:

א) לפנינו בש"ס ובכי"ף הגי' פטורין מק"ש, ומולי דע"ס נפל בדברי רבינו וקפת י"ל ע"פ דברי התוס' ד"ה חתן ודו"ק.